

บทที่ 2
คาร์ล มาร์กซ

คาร์ล มาร์กซ์

(Karl Marx)

1. มีหลายประเทศสนใจแนวความคิดสังคมนิยมของ Karl Marx พยายามที่จะทดลองคิดค้นนำมาใช้ เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายของสังคมนิยมตามที่ Karl Marx ได้วางไว้แต่เกิดปัญหามากมาย

1. วิธีการใดที่จะใช้ในการปฏิวัติสังคมนิยม จะใช้วิธีค่อยเป็นค่อยไปหรือใช้วิธีแบบถอนรากถอนโคน

2. เมื่อเปลี่ยนรูปแบบเป็นสังคมนิยมแล้ว ต่อไปนี้ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบสังคมนิยมใหม่ ซึ่งต่อไปสังคมนิยมทั่วโลกไม่มีการแบ่งชนชั้น (classless society) ไม่มีรัฐบาล รัฐพันหน้าที่ไม่ต้องมารับผิดชอบปัญหาส่วนรวม โลกมนุษย์จะไม่มีการแบ่งแยกต่อไปแต่จะมีลักษณะเป็นเอกภาพ (unity) ภายใต้ระบบการปกครองสังคมนิยมสมบูรณ์¹ ปัญหาที่ตามมาถ้ายังมีรัฐบาลบทบาทของรัฐคงจะมีขอบเขตเท่าใด

3. หลักการของ Karl Marx เป็นแบบกว้างเกินไป ไม่ได้ระบุขั้นตอนการเปลี่ยนระบบการปกครองแบบทุนนิยมเข้าสู่สังคมนิยมอย่างละเอียดตามขั้นตอนจึงเกิดปัญหา แต่ละคนนำอุดมการณ์ของ Karl Marx มาตีความได้หลายรูปแบบสภาพเช่นนี้ถือเป็น "จุดอ่อน" แนวความคิดมาร์กซิสต์ บางคนถึงกับโจมตีแนวความคิดของมาร์กอยู่ในโลกแห่งความฝันมากกว่าโลกแห่งความเป็นจริง

2. Karl Marx ให้เหตุผลที่สังคมนิยมจะต้องปราศจากชนชั้น (classless society) เพราะการแบ่งฐานะชนชั้นในสังคมนิยม จะนำมาซึ่งความขัดแย้งต่าง ๆ ที่จะต้องเกิดขึ้นชนชั้นกรรมาชีพกับนายทุนจะขัดแย้งกันเพราะผลประโยชน์ที่ต่างกัน Karl Marx ได้เน้นให้เห็นถึงบทบาทของ

¹ A.J.P. Taylor, *Karl Marx, Friedrich Engels : The Communist Manifesto* ('Penguin Book, 1973)

กรรมกรหรือที่เรียกว่า "ชนชั้นกรรมาชีพ" จะต้องคงอยู่ในระบบเศรษฐกิจ แต่นายทุนต้องถูกทำลายล้าง เพราะสังคมจะอยู่รอดได้ต้องอาศัยชนชั้นผู้ใช้แรงงาน

3. ปัจจัยการผลิตต้องตกอยู่กับชนชั้นที่ทำหน้าที่การผลิต นั่นคือปัจจัยการผลิตจะต้องตกอยู่กับกรรมกรไม่ใช่อยู่ในมือของนายทุน วิธีทางนี้จะเปลี่ยนได้ก็โดยอาศัยการปฏิวัติล้มล้างนายทุน จึงเกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้น (class struggle) เกิดขึ้น

4. ถ้าจะให้สังคมเกิดความเท่าเทียมกัน จะต้องหันมารวมตัวผนึกกำลังการต่อสู้ยึดปัจจัยการผลิตจากนายทุนเข้าสู่กองกลาง กลายเป็นสมบัติส่วนรวม เมื่อนั้นสังคมจึงจะเกิดความยุติธรรม

5. ตามอุดมการณ์ของ Karl Marx "สังคมนิยมที่สมบูรณ์แบบ" จะต้องเป็นสังคมที่ปราศจาก "รัฐบาล" และ "ชนชั้น"

6. กระบวนการที่จะนำไปสู่ "สังคมนิยมที่สมบูรณ์แบบ" จำต้องเกิดขึ้นภายหลังจากเกิดสงครามการต่อสู้ระหว่างชนชั้น (class struggle) เกิดขึ้น โครงสร้างสังคมปราศจากชนชั้น (classless society) นายทุนถูกทำลายล้างให้หมดไป

ระยะเริ่มแรก "รัฐบาล" ยังคงมีอยู่เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของการปกครองสังคมพร้อมกับวางนโยบายเศรษฐกิจทุกด้าน เพื่อวางระเบียบแบบแผนของสังคมเสียก่อน ในระยะนี้เรียกได้ว่า "สังคมนิยม"

ระยะที่สอง เมื่อรัฐได้วางรูปแบบการปกครอง การบริหาร การจัดการการทำหน้าที่ต่าง ๆ หมดไปแล้ว ถือได้ว่ารัฐหมดหน้าที่ ณ บัดนี้เป็นต้นไป สังคมจะปราศจาก "รัฐบาล" และ "ชนชั้นในสังคม" เรียกได้ว่าเกิด "สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่สมบูรณ์แบบเกิดขึ้น"

7. อุปสรรคของกระบวนการที่จะเกิดการรวมตัวของชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อผนึกกำลังเข้าต่อต้านนายทุน การที่จะให้คนหมู่มากมีความคิดเห็นด้านต่าง ๆ มารวมกลุ่มกันย่อมยาก แม้แต่ Karl Marx เคยประสบความสำเร็จ เขาเคยใฝ่ฝันที่จะต้องการเห็นกรรมกรหลายประเทศมาชุมนุมรวมตัวกันเลือกผู้นำที่จะปฏิรูปสังคม Karl Marx ได้จัดตั้งการประชุมระหว่างชาติขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเรียกกรรมกรในประเทศต่าง ๆ มาชุมนุมกัน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร Karl

Marx ไม่สามารถจะโน้มน้าวแนวความคิดของชนชั้นกรรมาชีพให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งต่อมานักศึกษาจะเห็นว่า ผู้นำสังคมนิยม "เหมา เจ๋อ ตุง" ได้เข้าใจปัญหาอันนี้ ได้ดี หากทางแก้ไขรวมแนวความคิดของชาวจีนได้สำเร็จเป็นส่วนใหญ่ นับได้ว่าเป็นความสามารถ พิเศษเฉพาะของเหมา เจ๋อ ตุง

8. แรงผลักดันให้เกิด "ลัทธิ มาร์ก-เลนิน" หรือ "มาร์กซิสต์-เลนินนิสต์" ตามอุดมการณ์ของ Karl Marx ถ้าผู้นำของประเทศใดประเทศหนึ่งคิดจะลอกเลียนแบบและนำไปใช้ จะต้องประสบปัญหาต่าง ๆ อีกประการหนึ่งแนวความคิดและหลักการของมาร์กซ์ ได้เขียนเอาไว้ อย่างกว้าง ๆ ไม่ชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ เมื่อผู้นำของรัสเซีย "เลนิน (Lenin)" ประารถนาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองให้เป็นสังคมนิยม จึงต้องดัดแปลงแนวความคิดของมาร์กซ์ ให้กลายเป็น "มาร์กซ์-เลนิน"

9. แนวความคิดที่เลนินปรับปรุงให้เหมาะสมผสมผสานกับแนวความคิดของมาร์กซ์ มีดังนี้

9.1 เลนินแตกต่างกับคาร์ล มาร์กซ์ ประเด็นที่ว่า "รัฐ" กับ "ชนชั้น" เลนิน เห็นด้วยกับแนวความคิดของมาร์กซ์ สังคมนิยมที่บริสุทธิ์จะต้องปราศจากอำนาจของรัฐและชนชั้น แต่สำหรับรัสเซียมีความจำเป็นต้องมี "รัฐ" กับ "ชนชั้น" สถาปนามิศาสตร์เนื้อที่อันกว้างใหญ่ไพศาล การจะปฏิรูประบบการปกครองต้องใช้ระยะเวลา บทบาทของรัฐจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะถือว่า "รัฐ" เป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำมาใช้ให้บรรลุลงไปได้

9.2 เลนินไม่เห็นความสำคัญของกลุ่มชนชั้นกรรมาชีพกับชาวนา จะเป็นฐานอำนาจในการปฏิวัติสังคม เลนินให้เหตุผลหากชนชั้นกรรมาชีพมีการศึกษาระดับต่ำไม่เข้าใจหลักมาร์กซิสต์ได้เพียงพอ ไม่สนใจปัญหาการเมือง สำหรับชาวนาเป็นชนกลุ่มน้อย

9.3 การที่จะปลูกความรู้สึกต่อต้านการปกครองระบบเก่า นำระบบสังคมนิยม มาใช้ในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพกับชาวนา จำเป็นต้องอาศัยผู้นำซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษามาอย่างดี และเข้าใจถึงอุดมการณ์ของการเป็นนักปฏิวัติ เป็นผู้เข้ามาทำการปฏิวัติในนามของชนชั้นกรรมาชีพและชาวนา

10. ข้อแตกต่างมาร์กซ์ กับ เลนิน

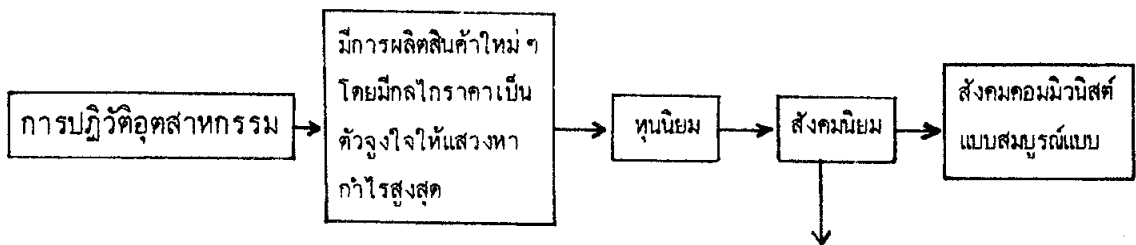
มาร์กซ์	เลนิน
<p>1. เป็นแต่เพียงแนวอุดมการณ์ ที่คิดจะเปลี่ยนโครงสร้างสังคม สร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้น มีหลักการที่ค่อนข้างจะกว้างขวาง แต่ไม่กำหนดขั้นตอนในทางปฏิบัติ</p>	<p>สามารถนำมาใช้ได้ ในทางปฏิบัติ มีพื้นฐานมาจากมาร์กซ์ แนวความคิดเลนินสามารถปฏิบัติสังคมนิยมได้สำเร็จ</p>
<p>2. มาร์กซ์เป็นนักอุดมคติ คล้าย ๆ กับนักสังคมนิยมยุโรป เช่น ชาลส์ ฟุริเยร์ แซงต์-ซิมอง มองเห็นความเหลื่อมล้ำของสังคม กรรมกรถูกขูดรีด จึงใฝ่ฝันที่จะสร้างสังคมใหม่ที่ปราศจากชนชั้นต้องการเห็นชัยชนะของพวกชนชั้นกรรมาชีพ ต้องการสร้างสังคมใหม่ อันเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น สิ่งเหล่านี้เป็นความฝันของมาร์กซ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง</p>	<p>เลนินเป็น "นักปฏิบัติ" นำอุดมการณ์ของคาร์ล มาร์กซ์มาใช้ในทางปฏิบัติ พร้อมทั้งปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ของประเทศรัสเซีย</p>
<p>3. ชนชั้นกรรมาชีพกับชาวนาจะเป็นกลุ่มชนที่เข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติได้สำเร็จ</p>	<p>เลนินไม่เชื่อบุคคล 2 อาชีพ จะเป็นผู้ทำการปฏิบัติได้สำเร็จ เพราะเป็นกลุ่มชนที่ไม่ได้รับการศึกษาน้อย ความรู้ด้านการเมือง แนวความคิดที่จะปฏิบัติสังคมนิยมยังไม่เกิดขึ้น วันแต่จะมี "ผู้นำ"</p>

11. จุดอ่อนของคาร์ล มาร์กซ์ ตัวเขาเองได้มองข้ามความสำคัญ ถ้าจะคิดทำการปฏิรูปสังคม การปกครอง เงื่อนไขของการปฏิวัติสังคมนิยมจะต้องเป็นไปในขอบเขตของสถานการณ์แต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับพื้นฐานของปัญหาแต่ละประเทศอีกด้วย

12. วิถีทางการปฏิวัติสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่ปราศจากชนชั้น (classless society) นั้น มาร์กซ์มองแค่เพียงแค่ว่า หนึ่งเป้าหมายของกรรมกรต้องลุกฮือขึ้นต่อต้านชนชั้นนายทุน จะได้ชัยชนะในที่สุดกรรมกรทั่วโลกจะลุกขึ้นมาต่อสู้ถือเป็นชัยชนะทั่วโลกไม่มีใครสามารถกีดขวางได้

แต่มาร์กซ์มิได้มองดูว่าในโลกแห่งความเป็นจริง กฎหมายบ้านเมืองยังคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ถ้าหากกรรมกรลุกฮือต่อต้านนายทุนเกิดการต่อสู้กันขึ้น รัฐบาลคงจะไม่ปล่อยให้กรรมกรต่อสู้จนได้ชัยชนะและเปลี่ยนโครงสร้างสังคมเสียใหม่ รัฐจะต้องยื่นมือเข้ามาปราบปราม ระงับยับยั้งหรือมิฉะนั้นจะรับแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้น ขณะที่พวกกรรมกรเรียกร้องมีปฏิกริยาตอบโต้นายทุน อาจจะมาในรูปของการปรับอัตราค่าจ้าง เพิ่มสวัสดิการให้แก่ชนชั้นกรรมาชีพ เมื่อเป็นเช่นนี้พวกชนชั้นกรรมาชีพจะมองไม่เห็นถึงการต้องลุกฮือขึ้นมาต่อต้านนายทุนต่อไป ไม่อยากจะเสี่ยงต่อการต้องเผชิญกับระบบสังคมนิยม ซึ่งเป็นระบบใหม่ไม่รู้ชะตากรรมจะเป็นตายร้ายดีประการใด

13. มาร์กซ์ ได้อธิบายกระบวนการขั้นตอนการพัฒนาแบบเศรษฐกิจ

ช่วงของการดำเนินรูปแบบเศรษฐกิจ "สังคมนิยม" จะเป็นเพียงช่วงระยะเวลาอันสั้น โดยที่ภายหลังเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากทุนนิยมเข้าสู่สังคมนิยม "บทบาทของรัฐ" ยังคงคงอยู่เพื่อที่จะเข้ามาทำหน้าที่จัดสรรปัจจัยการผลิตการเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับระบบสังคมนิยม ซึ่งแตกต่างไปจากระบบเก่าคือระบบทุนนิยม ระยะเวลา "บทบาทของรัฐ" จะเด่นมาก หลังจากนั้นโครงสร้างสังคมจะเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบปราศจาก "รัฐ" และ "ชนชั้น" เมื่อถึงจุดนี้บทบาทของรัฐก็จะสลายไป

ความผิดพลาดของคาร์ล มาร์กซ์จุดนี้วิเคราะห์ผิดพลาด เท่าที่เป็นจริงในโลกปัจจุบัน "บทบาทของรัฐ" จะไม่เสื่อมสลาย ระบบสังคมนิยมยังคงอยู่ต่อไปได้อีกนาน การที่จะอธิบายถึง

เหตุผลของการปฏิวัติว่า การปฏิวัติกระทำเพื่อนำไปสู่สภาพของการจัด "รัฐ" และ "ชนชั้น" ให้สูญสิ้นไปย่อมกระทำได้ยาก

14. รูปแบบสังคมนิยมที่ปรากฏในโลกแห่งความเป็นจริง มีด้วยกัน 3 ประเภท

1. สังคมนิยมแบบสหภาพรัสเซีย²
2. สังคมนิยมแบบจีน
3. สังคมนิยมแบบปฏิรูป
 - 3.1 แบบยุโรปตะวันออก
 - 3.2 แบบยุโรป

สำหรับประเทศค้อยพัฒนาที่เคยอยู่ภายใต้อาณานิคมยุโรป หลังจากได้รับเอกราชหันมาใช้ "สังคมนิยม" เรียกกันว่า สังคมนิยมในประเทศค้อยพัฒนา

สังคมนิยมแบบสหภาพรัสเซีย	สังคมนิยมแบบจีน	สังคมนิยมแบบปฏิรูป	สังคมนิยมในประเทศค้อยพัฒนา
ดำเนินรูปแบบเศรษฐกิจโดยยึดถือหลักของ "มาร์กซ์-เลนิน" ราวอำนาจการปกครอง (centralization) ศูนย์รวมอำนาจการปกครองอยู่ที่พรรคคอมมิวนิสต์ ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสวงหากรรมสิทธิทรัพย์สินส่วนบุคคลรัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตรูปแบบการบริหารเป็นไปตามสายงานอย่างเคร่งครัดเกิดการล่าช้า ประสิทธิภาพ	ดำเนินรูปแบบเศรษฐกิจโดยยึดถือหลักของมาร์กซ์-เลนินเป็นหลัก มีการรวมอำนาจศูนย์การปกครองประเทศเข้าไว้ด้วยกัน พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้ควบคุมการบริหารเศรษฐกิจสมัยเติ้งเสี่ยวผิง นำนโยบาย 4 หันสมัย (Four Modernization) มาใช้รูปแบบการดำเนินเศรษฐกิจผ่อนคลายความเข้มงวดลงภายใต้ระบบ	กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกต้องการดำเนินระบบสังคมนิยมด้วยวิถีทางของตนเองต้องไปอยู่ภายใต้การครอบงำของประเทศรัสเซียถ้าจะเป็นสังคมนิยมขอเป็นประเทศสังคมนิยมที่ปราศจากการครอบงำของโซเวียต (socialism without Soviet domination) กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก มีชื่ออีกอย่าง ยูโรคอมมิวนิสต์ อันได้แก่พรรค	กลุ่มประเทศที่ตกเป็นเมืองขึ้นของมหาอำนาจตะวันตกมาก่อน จึงมีอคติต่อด้านจักรวรรดินิยมรังเกียจที่จะนำระบบทุนนิยมมาใช้ถือว่าเป็นเครื่องมือของพวกจักรวรรดินิยมเป็นสิ่งที่เลวร้าย การเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจเป็นสังคมนิยมมิได้เกิดจากความเลื่อมใสในลัทธิสังคมนิยม แต่เป็นเพราะสภาวะบีบคั้นที่ต้องเลือกวิถี

² ประทุมพร วัชรเสถียร, ยูโรปตะวันออก ความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 122-123.

สังคมนิยมแบบสหภาพรัสเซีย	สังคมนิยมแบบจีน	สังคมนิยมแบบปฏิรูป	สังคมนิยมในประเทศที่ด้อยพัฒนา
<p>ภาพการบริหารยังไม่ดีพอถึงอย่างไร ผู้บริหาร ระดับสูงไม่ค่อยจะยินยอมให้มีการปรับปรุง แก้ไขกฎระเบียบการบริหารถ้าไม่จำเป็น</p>	<p>เศรษฐกิจเปิดโอกาสให้กลไกราคาเข้ามามีอำนาจการตัดสินใจการผลิตมากขึ้น</p>	<p>การเมืองขริวเขตแบบประเทศอิตาลี ฝรั่งเศส สเปน มีอุดมการณ์เช่นเดียวกับยุโรปตะวันตก ไม่ปรารถนาที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของรัสเซีย รัสเซียมิใช่เป็นประเทศผู้นำด้านสังคมนิยม ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม</p> <p>มีแนวความคิดตรงกันข้ามกับ คาร์ล มาร์กซ์ "บทบาทของชนชั้นกรรมาชีพ" นำไปสู่ความเท่าเทียมกันของสังคม</p> <p>ยังมีวิถีทางเลือกอีกมากที่จะสร้างความเท่าเทียมกันของสังคมอาจจะเป็นด้วยวิถีทางการเลือกตั้งหรือเข้าร่วมกับพรรครัฐบาล</p>	<p>การปกครองแบบนิยมเห็นว่าถ้ารูปแบบสังคมนิยมมาใช้บทบาทของรัฐจะมีความสำคัญ ผู้นำจะมีบทบาทอันโดดเด่นที่จะนำประเทศไปสู่การพัฒนาโดยเร็ว สามารถจะนำรูปแบบรวมอำนาจการปกครอง (centralization) มาใช้ได้อย่างเต็มที่</p> <p>อนึ่ง บรรดาประเทศด้อยพัฒนาเหล่านี้ ด้านระบบทุนนิยมมาใช้ความไม่เท่าเทียมกันด้านสังคมจะยังคงอยู่ เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยประเทศด้อยพัฒนาเหล่านี้ยังขาดแคลนทุน เทคโนโลยี ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน</p>

ข้อควรสังเกต สังคมนิยมในประเทศรัสเซีย จีน และสังคมนิยมแบบปฏิรูปยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์ของมาร์กซิสต์กับ เลนินนิสต์ พร้อมกับมีการดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองของตน

KARL MARX

1. หลายประเทศมีความสนใจที่จะนำแนวอุดมการณ์ของ Karl Marx มาใช้ในประเทศของตนแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ด้วยเหตุผลใดบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....

2. ข้อใดเป็นจุดอ่อนที่สุดของ Karl Marx

.....
.....
.....

3. เหตุใดจึงกล่าวว่า Karl Marx ไม่สามารถระบุขอบเขตและบทบาทของรัฐให้ชัดเจนออกไปได้

.....
.....
.....

4. การต่อสู้ระหว่างชนชั้น (Class struggle) เกิดขึ้นจากสาเหตุใดบ้าง

.....
.....
.....
.....

5. สังคมนิยมที่สมบูรณ์แบบ ตามทัศนะของ Karl Marx จะมีลักษณะใดบ้าง

.....
.....
.....

6. อธิบาย "บทบาทของรัฐบาล" ในระยะเริ่มแรกของการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองแบบสังคมนิยม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. "ชนชั้นกรรมาชีพจะไม่มีโอกาสมารวมกลุ่มกัน เพื่อต่อสู้ชนชั้นนายทุน" ภัยเหตุผล

.....
.....
.....

8. เทมา เจอ ตุง มีความสามารถต่อการรวมกลุ่มมวลชนอย่างไร

.....
.....

9. มูลเหตุที่นำไปสู่แรงผลักดันให้เกิด "ลัทธิมาร์ก-เลนิน" มีประการใดบ้าง

.....
.....

10. "เลนิน (Lenin)" ผู้นำรัสเซีย มีบทบาทในการผสมผสานแนวความคิดของตนกับ Karl Marx ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....*.....

- 11. จงเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง Karl Marx กับ Lenin
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- 12. "เงื่อนไขของการปฏิวัติสังคมนิยม" ภายใต้อุดมการณ์ของ Karl Marx เกิดจุดอ่อนประการใดบ้าง
.....
.....
.....

- 13. "สงครามระหว่างชนชั้น (Class Struggle)" จะเกิดขึ้น ชัยชนะจะต้องเป็นของกรรมกรเสมอไป แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงมิได้เกิดขึ้นเสมอไปเพราะ
.....
.....
.....

- 14. ข้อใดจัดเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ชนชั้นกรรมาชีพไม่คิดจะต่อต้านนายทุนยึดเยื้อเป็นระยะยาวนาน
.....*.....*.....*.....
.....
.....

- 15. อุปสรรคของการรวมตัวกรรมกร เพื่อสร้างสงครามระหว่างชนชั้น (class struggle) เพื่อฉีกกำลังต่อต้านนายทุน นับ เป็นจุดอ่อนของ Karl Marx อย่างมาก ซึ่งตัวเขาเองก็ยอมรับว่าเป็นจุดอ่อนของแนวความคิด อยากทราบว่าสิ่งนั้นคืออะไร

-
-
16. เหตุใดประเทศจีนนำเอามาใช้แต่กลับประสบผลสำเร็จด้วยเหตุใด
-
-
17. ประเทศบางประเทศต้องการจะนำแนวความคิดสังคมนิยมรูปแบบต่าง ๆ มาใช้แต่ก็ประสบความล้มเหลวเพราะ
-
-
18. จงชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของคาร์ล มาร์กซ์ กับ เลนิน ประเด็น "รัฐ" กับ "ชนชั้น"
-
-
-
19. เหตุใดจึงกล่าวว่า "บทบาทของผู้นำ" ในระดับชนชั้นกรรมากร กับ ชาวนาชาวไร่ถึงเป็นสิ่งสำคัญมาก
-
-
-
20. แนวความคิดของมาร์กซ์กับเลนิน แนวความคิดใดสามารถนำไปใช้ทางด้านปฏิบัติมากกว่ากัน
-
-
-
-

.....
.....
.....
.....

21. จงวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจตามลำดับขั้นตอน ในทัศนะของคาร์ล มาร์กซ์

.....
.....
.....
.....

22. จงกล่าวถึงรูปแบบสังคมนิยมในประเทศไทยต่อไปนี้

22.1 สังคมนิยมแบบรัสเซีย

22.2 สังคมนิยมแบบจีน

22.3 สังคมนิยมแบบปฏิรูป

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....